

Досягнути її можливо за допомогою набору спеціальних засобів, методів та способів, які безпосередньо, виражаються в практичних та теоретичних знаннях та навичках особи. Вони в свою чергу з'являються під час формування особистості. Тому так важливо в цей період якомога глибше занурюватись у вивчення наук. На нашу думку, філософія права є надзвичайно важливою для юриста і як наука, і як навчальна дисципліна, і як особлива форма світогляду. Водночас хочемо зазначити, що, твердження про те що, філософія права є найголовнішою наукою в житті юриста – є не зовсім вірним, але твердження про те, що філософія права формує базис для юридичного світосприйняття, для законорозуміння, для розуміння подій навколишнього середовища, для навичок аналізу понять та явищ – так, це дійсно є вагомий чинник у формуванні світогляду юриста.

-
1. Костицький М.В. Філософія права як наука та навчальна дисципліна // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Pfp/2003_1/17%20Kostytsky.pdf.
  2. Марченко О.В. Філософія права: навч. посібник /Марченко О.В. – Дніпропетровськ : Дніпр. держ. ун-т внут. справ, 2015. – 304 с.
  3. Меліхова Ю.А. Формування гуманістичної спрямованості світогляду майбутнього юриста // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/3878/1/Melixova_102_103.pdf.
  4. Романова А.С. Духовно-естетичний аспект професійного буття юриста: інтелектуальне та сенсильне осмислення // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://science.lp.edu.ua/sites/default/files/Papers/romanova_1.pdf.
  5. Шишко В.В. Філософія права в системі юридичних наук // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Pfp/2003_1/44%20Shyshko.pdf.

Голубенко Євген Юрійович

студент групи М-ЮД-623

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: начальник
відділу організації наукової роботи,
доктор філософських наук*

Марченко О.В.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ЗАСОБАМИ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

На сучасному етапі розбудови суспільства вагомим елементом є професіоналізм молоді, що будує фундамент для добробуту народу. Одним із важливих аспектів професійної підготовки майбутніх юристів є формування їх професійної культури, яка покликана: визначати межі поширення моральних

норм на службову діяльність; утверджувати загальнолюдські цінності, українські національні традиції й звичаї, теоретично обґрунтувати їхню необхідність, сутність і специфіку вияву на практиці, відображати норми службової поведінки працівників, піддавати її критично-ціннісному аналізу, сприяти доцільному вибору тих чи інших правил відносин та принципів професійної моралі [5, с. 284]. Механізм формування професійної культури майбутнього юриста функціонує, розвивається та вдосконалюється відповідно до змін, які відбуваються в державі й у суспільстві.

Актуальність полягає у тому, що у загальному розумінні філософського осмислення правової реальності відіграють важливу роль такі категорії, як «правова освіта» та «правова культура». Професія юриста має важливе соціальне значення і необхідна для нормального функціонування українського суспільства. Якщо узагальнити, основною метою діяльності юриста є забезпечення справедливості, що є дуже нелегкою справою, оскільки ще з античності й до наших днів не існує точного визначення, що ж вважати справедливим. Передусім, юрист у своїй діяльності повинен чітко дотримуватись норм права, зокрема тих, які забезпечують права людини. Найважливіше поєднання загальноприйнятних людських цінностей із правовими нормами для досягнення гармонії права й моралі та найкращих результатів у професійній діяльності.

Дослідженнями проблематики та сутності юридичної науки, які впливають на формування професійної культури юриста, займалися такі науковці, як Є. Аграновська, Н. Бура, А. Венгеров, О. Грищук, Ю. Грошевий, А. Жалінський, І. Ільїн, В. Камінська, М. Козюбра, А. Козловський, В. Костицький, В. Котюк, О. Костенко, В. Лазарев, С. Максимов, О. Марченко, Є. Назаренко, М. Орзіх, П. Рабінович, А. Ратінов, С. Савчук, В. Сальников, А. Семітко, М. Соколов, О. Скакун, С. Сливка, В. Тацій, В. Темченко, І. Фарбер та ін.

Існують різні підходи до розуміння поняття «культури», в українській філософії традиційним є розгляд культури як «другої природи», причому підкреслюється протиставлення її з природою. Культуру можна розглядати як природу, яку перетворила людина, прагнучи здолати свою біологічність. Через культуру людина намагається самовиразитися, самоствердитися, власне, як людина. Культура не може існувати без людини (і через те, що вона є її творцем, і через те, що без догляду, наприклад матеріальні цінності (і не цінності) занепадуть). Соціологічний підхід має свою специфіку, бо в соціології максимально широко розглядають взаємозв'язок суспільства та культури. З одного боку, культура розуміється як соціальний механізм взаємодії особистості та соціальної спільноти із середовищем проживання, бо ж як соціальний інститут, з іншого боку, культура розуміється як система цінностей переконань, зразків, паттернів поведінки окремої особи, соціальної групи, спільноти чи й суспільства [3, с. 395].

Сучасні дослідники намагаються вивчати правову культуру юриста від-

повідно до філософсько-правової сутності цього поняття. Зокрема, О. Ануфрієнко досліджує цю проблему з позицій впливу духовної, правової та національної політичної культури на формування професійно-політичної культури юриста і виділяє такі підходи: а) антропологічний та аксіологічний – при аналізуванні того, яким чином, за допомогою яких засобів можливе формування професійно-політичної культури юриста; б) гносеологічний – при розумовому відтворенні аспектів професійно-політичної культури юриста; в) метод герменевтики (тлумачення) права – при з'ясуванні змісту правових норм, що регламентують професійну діяльність юриста стосовно розв'язання політико-правових проблем і формування професійно-політичної культури юриста; г) методи аналізу та синтезу, дедукції та індукції, абстрагування, поєднання історичного та логічного – при систематизації емпіричного матеріалу й отриманні власних теоретичних результатів для досягнення поставленої мети [2]. Тобто, за допомогою філософсько-правових підходів просліджується вплив інших соціальних чинників, що формують правову культуру юриста.

Дослідження правової культури, на думку С. Алексєєва, у взаємозв'язку з іншими соціальними явищами – сферами її вияву – дають змогу розширити систему цінностей правової культури й зарахувати до неї достатньо широкий комплекс матеріальних і духовних явищ, виходячи безпосередньо чи опосередковано на різні аспекти політико-правового життя суспільства. До останніх належать система моральних цінностей, політико-правова ідеологія та правова наука, державно-правові інтереси, форми й інститути народовладдя, законність і правопорядок, система конституційного контролю та відповідальності, канали політико-правових комунікацій, правові елементи суспільної думки, структура й механізм дії політичної та правової системи, історичний, національний і міжнаціональний правовий досвід, правові традиції, стереотипи або зразки правової поведінки тощо [1, с. 227–228]. Формування правової культури майбутнього юриста на нашу думку, відбувається ще з дитинства. Інститут сім'ї закладає у свідомість особи ті соціальні цінності, які в подальшому і будуть проявлятися у правовій культурі: моральні цінності, державно-правові інтереси, законність і правопорядок та ін.

Правова культура формується у суспільстві як об'єктивна необхідність і закономірність, як соціальна цінність. Вона зафіксована та матеріалізована в історичних пам'ятках права і діючому законодавстві, проявляється у поведінці, способі життя й мислення учасників правової взаємодії. Правова культура є наслідком і показником зрілості правової системи суспільства і виявляється у конкретних видах соціальної діяльності (виробничій, культурно-управлінській, освітній, виховній тощо). Правова культура знаходить своє відображення і в культурі окремої особистості, що передбачає шанобливе ставлення до права, достатній рівень правової поінформованості, який має забезпечити правомірний характер дій у різних життєвих ситуаціях. Однак, як і у давнину, актуальною на сьогодні залишається проблема правового нігіліз-

му, зневажливого ставлення значної частини населення до права як соціальної цінності. Недостатня увага до цієї проблеми може обернутися правовим безладом, анархією, дестабілізацією у суспільстві, порушенням конституційних прав і свобод людини й громадянина [4, с. 36]. Проблема правового нігілізму, на сьогоднішній день набирає все більших обертів. На нашу думку, породження такої проблеми обумовлено розчаруванням громадян у дієвості закону у цьому і виявляється необхідність підвищення рівня правосвідомості осіб, що може допомогти відновити шанобливе ставлення до права та достатній рівень правової поінформованості.

Отже, правова культура юриста є частиною правової культури суспільства. Проте правова культура юриста вбачається в критичному, творчому осмисленні правових норм, законів, правових явищ з погляду їх гуманістичного, демократичного і морального змісту. Механізм формування культури майбутнього юриста функціонує, розвивається та вдосконалюється відповідно до змін, які відбуваються в державі та у суспільстві в цілому. Застосування філософсько-правових засобів задля формування культури юриста допомагає ширше охоплювати сферу ситуацій, що утворюються у професії юриста. Сприяють вихованню необхідних навичок у професійній діяльності.

---

1. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 1999. – 712 с.

2. Ануфрієнко О. А. Професійно-політична культура юриста (філософсько-правовий аналіз) : дис. канд. юрид. наук: 12.00.12 / Київський національний ун-т внутрішніх справ. — К., 2007. — 215 с.

3. Гайналь Т. Підходи до визначення культури в філософії [Електронний ресурс] / Т. Гайналь // Гілея: науковий вісник. - 2013. - № 75. - С. 393-396. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_75_164

4. Марченко О.В. Філософія права : навчальний посібник / Марченко О.В. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – 2015. – 304 с.

5. Руколянська Н. В. Формування професійної культури та правничої етики майбутніх юристів [Електронний ресурс] / Н. В. Руколянська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. - 2015. - Вип. 41. - С. 279-286. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_41_40